reduktsiooni alla. Restitutsioonil 1723. a. said selle v. Strömfeld'id tagasi. On selle järel sageli käinud käest kätte, olles seejuures vähe pikemat aega Rosen'ite ja kauemini v. Stackelbergide käes. Võõrandati v.-Minding'ilt ühes juurdekuuluva Oti mõisa, Savimäe ning Nisumäe karjamõisaga ja plaanistati 1921. a. — Härrastemaja ühekordne puuehitus.

Kiidjärve (saksa k. Kiidjerv, ka Kiddijerv) mõisa asub samanimelise järve ääres, kirikust 19 km lõuna pool. Kiidjärve ja selle juurde kuuluv Korviküla on varemini Kuuste mõisa järele olevad külad olnud ja 1698. a. Zoege'de järeltulijaile restitueeritud. 18. ja 19. aastasajal on mõisapidajad vaheldunud õige tihti; vähe pikemat aega on mõisa olnud v. Sivers'ite käes. Läks 1875. a. ostuteel parun Maydell'ile, kellelt ta võõrandatigi. Plaanistati 1921. a. — Härrastemaja ühekordne puuehitus.

Vastse-Kuuste (saksa k. Neu-Kusthof) mõisa, kirikust 17 km lõuna pool. Vastse-Kuuste on osa, mille eraldas pärandusõiguse põhjal parun Ungern-Sternberg 1789. a. Kuuste mõisa (Kambja kih.) küljest ja pantis v. Richter'ile, kes ta hiljemini lõplikult omandas. V. Richteri järeltulija omandaski de Villebois'delt Kurista karjamõisa, vesiveski ja Leeviküla. Mõisapidajad vaheldusid tihti; nendeks olid v. Rennenkampff'id, v. Belov'id (1855. a. müüdi Vana- ja Vastse-Voore karjamõisa ja osa talumaad Vastse-Kuuste mõisa küljest ära, mis 1859. a. ametlikult Suure-Kambja külge liideti). 1872. aastal ostab mõisa v. Cossart ja pandib põllupangas; sellelt läheb ta ostuteel 1916. a. Peet'ile (eestlane). Peale võõrandamist renditakse mõisa endisele omanikule, kuna aga juurdekuuluvad Leevi ja Loolvina karjamõisa plaanistamatult väikeste maatükkidena rendile on antud. — Härrastemaja kahekordne kiviehitus.

Võnnu (saksa k. Wendau, ka Wendohof) mõisa on asunud kiriku ja köstrimaja vahel, praeguse Võnnu küla maa-alal. See mõisa on asutatud Vene-Poola sõja ajal tühjaks jäänud samanimelise kiriku juures asuva küla asemele. Poola ajal (1610. a.) andis kuningas Sigismund III selle ühes Sarakuste külaga Sonnenberg'ile, Rootsi ajal aga jälle Gustav Adolf Oxenstierna'le. Praegu on Võnnu Kurista mõisa ja Võnnu kirikumõisa järele olev küla.

Kirikud, palvemajad, surnuaiad. Võnnu (Jakobi) kirik (158. joon.) on ehitatud kivist 1232.—1236. a. Tartu piiskopi Hermanni käsul ja on olnud laevakujuline. 17. aastasaja hakul algavate sõdade ajal on ta kannatanud, krahv Oxenstierna poolt aga Rootsi aja alul renoveeritud. 1787. a. pikendati kirikut 10 sülla võrra ja ehitati talle uus torn. 1871. a. ehitati altari kohalt kahele poole uued osad juurde, nii et ta on praegu kolmelööviline. Altar lihtne, 1884. aastast, pilt O. v. Moller'i maalitud 1874. aastal. Kell on 1766. a. Riias valatud. Mainimisväärilise on parun Nolckeni poolt ülesseatud kivist mälestussammas 1813. a. Borodino lahingus langenud pojale. Kirikul on umb. 1 km eemal surnuaed, mis õnnistatud 1773. a.